

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

REZOLIUCIJA DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSIENIO IR EUROPOS POLITIKOS ILGALAIKIŲ GAIRIŲ BEI TĘSTINUMO

2020 m. gruodžio 10 d. Nr. XIV-65
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas,

atsižvelgdamas į ilgametes Lietuvos Respublikos užsienio ir Europos politikos tęstinumo ir vienybės dėl esminių užsienio ir Europos politikos prioritetų tradicijas;

siekdamas šias tradicijas tęsti 2020–2024 m. kadencijoje nustatydamas ilgalaikes užsienio ir Europos politikos gaires ir atlikdamas parlamentinę šios politikos kontrolę;

atsižvelgdamas į prasidėjusias diskusijas apie Europos Sąjungos (toliau – ES) ateitį, į Lietuvos Respublikos Seimo Europos reikalų ir Užsienio reikalų komitetų 2020 m. rugsėjo 18 d. sprendimą Nr. 100-P-78/105-P-59 „Dėl Europos Sąjungos ateities vertinimo ir Lietuvos Respublikos interesų“, taip pat į konsultacijas dėl Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos (toliau – NATO) ateities ir ES diskusijas dėl bendradarbiavimo su naująja Jungtinių Amerikos Valstijų (toliau – JAV) administracija stiprinimo,

laikosi nuomonės, kad Lietuvos Respublikos užsienio politika yra grindžiama bendromis vertybėmis, demokratija, pagarba žmogaus teisėms, stipria laisvės ir demokratijos gynyba nuo autokratijų grįsta geopolitika. Lietuvos Respublika, būdama ES ir NATO narė, turėtų veikti siekdama išlaikyti ir sustiprinti demokratinius ES ir NATO vidinio ir išorinio veikimo principus ir politiką;

pabrėžia, kad pamatinių vertybių, įtvirtintų Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje: pagarbos žmogaus orumui, laisvės, demokratijos, lygybės, pagarbos žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises, ir teisinės valstybės, – erdvė turi būti plečiama tiek pačioje Sąjungoje, tiek už jos ribų; kad teisinė valstybė, pagrįsta teisės viršenybe, yra bet kokios šiuolaikinės konstitucinės demokratijos pagrindas ir vienas esminių iš visų ES valstybių narių bendrų konstitucinių tradicijų kylančių principų, kurių užtikrinti atsakomybė pirmiausia tenka kiekvienai valstybei narei; kad ES negalės tinkamai funkcionuoti, jei nebus užtikrintos jos piliečių teisės ir laisvės ar jos bus nepagrįstai ribojamos, jei nebus kuriama ir stiprinama teisinė valstybė

kultūra, stiprios ir nepriklausomos institucijos, ypač nepriklausoma teisinė sistema ir žiniasklaida, gyvybinga ir atspari korupcijai, populizmui pilietinė visuomenė, pasitikėjimas valstybe;

atkreipia dėmesį į tai, kad ES yra prieš antisemitizmą, homofobiją ir visų formų neapykantą, kad kiekvieno žmogaus teisės ES turi būti garantuojamos neatsižvelgiant į kilmę, lytį, rasę, seksualinę orientaciją, tautybę, religiją, socialinį statusą, sveikatos būklę ar amžių, reiškiant žmogiškumą, siekiant bendrojo gėrio ir solidarumo;

pažymi, kad pagrindinis ir neginčijamas bendras ES valstybių narių tikslas – Europos projekto sustiprinimas ir tolesnis plėtojimas būsimų kartų labui. Lietuvos Respublikos strateginis geopolitinis interesas – stiprinti ES ir likti ES kuriančių valstybių branduolyje, aktyviai kurti Lietuvos Respublikos interesus atitinkančias koalicijas. Valstybės narės gali naudotis ES sutartyse numatytais glaudesnio bendradarbiavimo galimybėmis, tačiau būtina užtikrinti šio proceso skaidrumą, atvirumą, nesukuriant neįveikiamų kriterijų vėlesniam kitų valstybių narių prisijungimui prie tokio bendradarbiavimo ir išsaugant ES valstybių narių lygiateisiškumą;

pripažįsta, kad ES susiduria su senomis problemomis ir kylančiais naujais iššūkiais, tokiais kaip klimato kaita, COVID-19 pandemija, migracija, sparčiai senėjanti visuomenė, populizmo ir autoritarizmo stiprėjimas, todėl palaiko ES tikslą ne vėliau kaip iki 2050 m. pasiekti, kad ES poveikis klimatui būtų neutralus, Europos Komisijos siūlymus ne tik dėl valstybių narių atsigavimo po COVID-19 pandemijos sukeltos krizės, bet ir dėl struktūrinių reformų, be kita ko, susijusių su žaliaja bei skaitmenine pertvarka, inovacijų plėtra, valstybių narių ekonomikų atsparumu, socialine pažanga, sanglauda ir konvergencija. Moderni, stipri ir konkurencinga ekonomika, gerai funkcionuojanti vidaus rinka, bankų sąjunga, kapitalo rinkų sąjunga, aktyvus dalyvavimas ES centralizuoto valdymo programose – ES, taigi ir Lietuvos piliečių, klestėjimo garantas;

atkreipia dėmesį į tai, kad sutarti ES veiksmai dėl užsienio politikos pirmiausia turėtų būti skirti demokratijos tiek ES kaimynystėje, tiek ir pasaulyje stiprinimui ir plėtrai. Remia globalių įsipareigojimų ir instrumentų dėl demokratijos stiprinimą ir mano, kad ES vaidmuo pasaulyje turėtų stiprėti ne tik supaprastinant sprendimų priėmimą, bet ir stiprinant bendrą požiūrį valstybių narių užsienio ir saugumo politikos klausimais, pradedant nuo ES Rytų kaimynystėje esančių valstybių;

laikosi nuomonės, kad ES užsienio ir vystomojo bendradarbiavimo politika turi užtikrinti stabilumo, saugumo ir ekonominius interesus mūsų kaimynystėje; **pažymi**, kad ES Rytų partnerystės šalių bendradarbiavimo su ES apimtis turi būti diferencijuojama atsižvelgiant į asociacijos susitarimų nuostatas dėl Europos integracijos, įsipareigojimų įgyvendinimo pažangą ir planuojamus tolesnius žingsnius, ir **remia** visas pastangas didinti tokių susitarimų įsipareigojimus

dėl stipresnės integracijos, kad pažangiausioms šalims būtų atvertos durys įgyti kandidačių statusą ir derėtis dėl narystės ES;

pabrėžia, kad ES plėtra turi vykti laikantis sutartyse nustatytų valstybių stojimo kriterijų, ir **mano**, kad Vakarų Balkanai – sėkmingas ES plėtros pavyzdys, kuris turėtų toliau skatinti Europos integracijos procesus ir kituose regionuose, įskaitant ir Rytų partnerystės regioną; **sieks**, kad per Lenkijos Respublikos ir Lietuvos Respublikos pirmininkavimą ES Tarybai 2025 ir 2027 m. asocijuotoms ES Rytų partnerystės šalims (Moldovai, Sakartvelui, Ukrainai) būtų suteiktas kandidatų į ES narius statusas ir pradėtos derybos dėl narystės ES; **laikosi** tvirtos nuostatos, kad turi būti daroma viskas, kad Baltarusijoje kuo greičiau įvyktų laisvi ir demokratiški rinkimai ir ES suteiktų visą reikiamą politinę ir finansinę pagalbą demokratinėms ir ekonominėms reformoms Baltarusijoje, o po tokių rinkimų, baltarusiams pageidaujant, būtų sudaromos galimybės panaikinti kliūtis laisvam žmonių, prekių, paslaugų ir kapitalo judėjimui su ES; **konstatuoja**, kad pirmaujančių Rytų partnerystės šalių pavyzdys bus svarbus plėtojant ES ryšius su Armėnija ir Azerbaidžanu;

atkreipia dėmesį į tai, kad Rytų partnerystės šalių sėkmės pavyzdys yra strategiškai svarbus padedant kurtis demokratinei ir europietiškai Rusijai vietoj agresyvios, nedraugiškos, tarptautinius įsipareigojimus laužančios ir nuolatinę geopolitinę įtampą keliančios Rusijos Federacijos, tiek Lietuvos, tiek ES, tiek trečiųjų šalių atžvilgiu vykdančios tokią politiką, kurios neigiamas poveikis nėra tinkamai įvertintas, ir **primena**, kad Rusijos Federacija ne kartą pažeidė tarptautinės teisės normas kėsindamasi į valstybių ES kaimynių suverenumą ir teritorijos vientisumą; **pabrėžia**, kad tvirtai remia Moldovos, Sakartvelo, Ukrainos suverenitetą ir teritorijos vientisumą su tarptautiniu mastu pripažintomis sienomis, taip pat **laikosi nuomonės**, kad ES turi būti tęsiama nuosekli neteisėtų Rusijos Federacijos įvykdytų okupacijų nepripažinimo politika, ir **pažymi**, kad, siekiant pašalinti Rusijos Federacijos politikos keliamas grėsmes, ES būtina sistemiskai peržiūrėta, suderinta, ilgalaikę perspektyvą turinti politika, kuri sudarytų galimybes ne tik duoti deramą atsaką nedraugiškiems Rusijos Federacijos veiksams, bet kuria būtų siekiama ir demokratiškus pokyčius šios valstybės pokyčių;

pabrėžia, kad ES saugumui ypač svarbu, kad visos valstybėse ES kaimynėse esančios ar statomos atominės elektrinės atitiktų aukščiausius tarptautinius branduolinės saugos ir aplinkosaugos standartus. Branduolinės saugos ir aplinkosaugos reikalavimų įgyvendinimas turi būti neatsiejama ES užsienio politikos dalis. Turi būti laikomasi Lietuvos Respublikos principinės pozicijos dėl elektros energijos iš kaimyninių šalių, kuriose veikia nesaugios, ES branduolinės saugos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis reikalavimų neatitinkančios ir tarptautinės branduolinės saugos ir aplinkosaugos konvencijas pažeidžiančios atominės elektrinės, nepatekimo į ES valstybių narių rinkas. Ši nuostata turėtų atsispindėti visuose strateginiuose ES dokumentuose

ir būti įtvirtinta ES Tarybos sprendimuose. Kuo spartesnė Lietuvos energetikos sistemos sinchronizacija su kontinentinės Europos tinklais, dujų rinkos sujungimas su Lenkija, visam regionui svarbios transporto jungtys „Via Baltica“ ir „Rail Baltica“, karinio mobilumo gebėjimų stiprinimas išlieka kaip svarbūs artimiausio laikotarpio Lietuvos prioritetai;

konstatuoja, kad JAV yra nepakeičiama Lietuvos Respublikos sąjungininkė. Lietuvos Respublikos tikslas turi būti sustiprinti ES ir JAV bendradarbiavimą, ypač prekybos, energetinio, kibernetinio saugumo ir kitų hibridinių grėsmių srityse; plėsti politinį, parlamentinį dialogą užsienio politikos, įskaitant demokratijos ir laisvės erdvės plėtrą, klausimais pasaulyje, didinti JAV nuolatinį karinį buvimą Europoje ir ypač rytiniame NATO flange, Lietuvoje Respublikoje; taip pat aktyviai dalyvauti Trijų jūrų iniciatyvoje, kurią ypač remia JAV, įgyvendinant visam regionui svarbius projektus transporto, energetikos ir skaitmenizavimo srityse; šių projektų įgyvendinimui sutelkti svarbiausių ES partnerių dėmesį ir finansavimą, taip pat įtraukti asocijuotas ES Rytų partnerystės šalis;

pabrėžia išskirtinį NATO, kaip strateginės ES partnerės saugumo ir gynybos srityje, vaidmenį euroatlantinio saugumo ir kolektyvinės gynybos sistemoje. JAV, NATO ir ES yra svarbiausi mūsų saugumo ramsčiai. Seimas yra įsitikinęs, kad, siekiant saugesnės Europos ir saugesnio pasaulio, ES ir NATO veiksmai turi papildyti vieni kitus, stiprinti šias abi organizacijas ir užtikrinti sinergiją bei bendradarbiavimą, ypač tokiose srityse kaip karinis mobilumas, kova su hibridinėmis grėsmėmis ir dezinformacija, kibernetinio saugumo didinimas, atsparumo stiprinimas, karinių pajėgumų vystymas atitinkamai nuosekliai didinant gynybos finansavimą. Seimas ryžtingai remia NATO plėtrą į narystės šioje organizacijoje siekiančias Lietuvos Rytų kaimynes ir NATO partneres – Ukrainą ir Sakartvelą, aktyviai dalyvaus ir vykdys NATO 2030 proceso parlamentinę kontrolę, ypač akcentuodamas principingą laikyseną dėl tarptautinių normų laikymosi ir poziciją dėl tokių normų nesilaikančių šalių, taip pat politinės ir praktinės paramos narystės Aljanse siekiančių šalių politiniam ir praktiniam pasirengimui narystei NATO;

pažymi, kad Jungtinė Karalystė (toliau – JK), net ir išstojusi iš ES, lieka ypač reikšminga ES kaimynė ir Lietuvos Respublikos partnerė; **palaiko** ypač glaudžius ES ir JK santykius prekybos ir paslaugų, asmenų mobilumo ir socialinės apsaugos koordinavimo srityse ir **yra įsitikinęs**, kad JK buvo, yra ir liks strateginė ES partnerė saugumo ir gynybos srityje, kad dvišaliai Lietuvos Respublikos ir JK santykiai privalo būti toliau plėtojami, o Lietuvos piliečių interesai JK apsaugoti;

pažymi, kad Kinijos Liaudies Respublika įgyja vis didesnę politinę, ekonominę ir karinę galią, kuria didina geopolitinę įtaką ir neretai kelia iššūkių ES vienybei, esminiams Bendrijos interesams. ES turėtų tinkamai įvertinti kintančią geopolitinę situaciją, rasti bendrą poziciją palaikant santykius su Kinijos Liaudies Respublika, leidžiančią užtikrinti aukščiausius ES

propaguojamus demokratijos, aplinkosaugos, socialinius, sąžiningos ekonominės veiklos, o svarbiausia – žmogaus teisių standartus, strateginę ekonominę nepriklausomybę, stiprinančią eksporto kontrolę ir apsaugančią strateginės infrastruktūros objektus Europoje. Seimas įsipareigoja remti ekonominio, socialinio, prekybinio, kultūrinio bendradarbiavimo plėtrą su Taivanu, Honkongu;

laikosi nuomonės, kad į tarptautinės teisės pažeidimus turi būti reaguojama principingai, įskaitant reagavimą per efektyvią ribojančių priemonių politiką pasitelkiant tinkamų sankcijų režimą. Seimas **sveikina** ES priimtą Europos Sąjungos globalų žmogaus teisių sankcijų režimą, kurį taikant būtų įtraukti ir korupciniai nusikaltimai, kurio poveikį pajustų visi tiesiogiai už šiurkščius žmogaus teisių pažeidimus pasaulyje atsakingi veikėjai – tiek sprendimų priėmėjai, tiek vykdytojai;

siekia įtvirtinti istorinį teisingumą – griežtą totalitarinių režimų nusikaltimų pasaulio tautoms ir juos vykdžiusių valstybių vertinimą ES lygiu, taip pat palaiko holokausto, komunistinių ir kitų totalitarinių režimų nusikaltimų masto pažinimą ir atitinkamų švietimo programų įgyvendinimą;

sutinka, kad dėl nūdienos iššūkių ES turi įgyvendinti veiksmingą politiką teisingumo ir vidaus reikalų srityje užtikrindama išorinių sienų stebėseną ir apsaugą, civilinę saugą, efektyvią migracijos politiką. Siekiant didinti pasitikėjimą Šengeno erdve, taip pat labai svarbi ES prieglobsčio ir imigracijos politika, kuri turi būti efektyvi, humaniška ir saugi. Reikia ne tik žinoti, kas patenka į mūsų laisvo judėjimo erdvę, bet ir užtikrinti, kad tai būtų žmonės, kuriems tikrai reikalinga tarptautinė pagalba, arba tie, kas savo aukšta kvalifikacija gali prisidėti prie ES augimo. Asmenys, neteisėtai esantys ES, turi būti grąžinami į kilmės ar tranzito valstybes. Tam būtinos ne tik tinkamos sienų kirtimo, bet ir valstybių narių atliekamos saugumo patikros procedūros, efektyvi grąžinimo politika. Bendradarbiavimas su migrantų kilmės ir tranzito valstybėmis turi tapti viena iš svarbiausių priemonių, užkertančių kelią nelegaliai migracijai, o readmisijos susitarimai su migrantų kilmės valstybėmis – svarbiausias grąžinimo politikos elementas. Imigracijos ir prieglobsčio politika turėtų būti pagrįsta aiškia asmenų integravimo schema, o įgyvendinant šią politiką turėtų būti vadovaujama solidarumo principu pagrįstais, skaidriais ir visoms ES valstybėms narėms aiškiais kriterijais.